

Közeledés: újra egymásra talált Washington és Ankara

**LÉVAI DÁNIEL
KOVÁTS MÁTÉ**

MKI Nézőpont

A Magyar Külügyi Intézet rendszeres kiadványa.

Kiadó:

© Magyar Külügyi Intézet, 2025.

Szerző(k):

Lévai Dániel, Kováts Máté

Lektorálta:

Vass Ágnes

Korábbi kiadványainkat megtekintheti az [Intézet weboldalán](#).

2025. október 10.

Lévai Dániel, kutató, MKI**Kováts Máté**, kutató, MKI

KÖZELEDÉS: ÚJRA EGYMÁSRA TALÁLT WASHINGTON ÉS ANKARA

Recep Tayyip Erdoğan török elnök hat év után ismét a Fehér Házba látogatott Donald Trump amerikai elnök meghívására. A találkozó új fejezetet nyit a török–amerikai kapcsolatokban, és lehetőséget teremt arra, hogy lezáruljon a korábbi, szankciókkal terhelt időszak. Trump elnök reményét fejezte ki, hogy az Erdoğannal folytatott tárgyalások során sikerül megállapodásra jutni a vadászgépek vásárlásáról. A Fehér Ház felismerte, hogy Törökország földrajzi elhelyezkedésével és stabilitásával, valamint a katonai és a politikai befolyásával a tágabb amerikai nagystratégiai célok megvalósításában lehet kiemelt partner. Ennek az új amerikai–török viszonynak az egyik meghatározó eleme lehet a folyamatosan diverzifikálásra törekvő török energiapolitika, amelyben Washington szerepet kíván vállalni.

TÖRÖKORSZÁG FELÉRTÉKELŐDÖTT AZ AMERIKAI KÜLPOLITIKÁBAN

Erdoğan török elnök 2019 óta most először járt a [Fehér Házban](#). A magas szintű találkozó legfontosabb üzenete az volt, hogy az amerikai adminisztráció kiemelt partnerként tekint Törökországra a közel-keleti térségében, de az azt meghaladó türk világban is. Mára Ankara közvetlen szomszédságán túlmutató középhatalmi szereplővé lépett elő. A washingtoni vezetés lényegében már Donald Trump újraválasztását követő időszakban észlelte, hogy a török kormányzattal rendezni kell a kapcsolatokat. A [Biden-adminisztráció](#) idején Törökországot számtalan alkalommal kritizálták a török demokrácia helyzete miatt, ráadásul a 2016-os puccskísérlet miatt felelőssé tett Fethullah Gülen is az Egyesült Államokban kapott menedéket. Épp Gülen [halála](#), amely közvetlenül a 2024-es amerikai elnökválasztás előtt következett be, szimbolikusan lezárt egy fontos fejezetet, és megszüntette a két ország közötti egyik tartós nézeteltérést. Az oroszokkal folytatott katonai beszerzések és energetikai együttműködés miatt kivetett szankciók felett lényegében eljárt az idő, és új fejezetet

kellett nyitni a két ország kapcsolatában. A kétoldalú kapcsolatok megerősödését jelezte az is, hogy a Trump-adminisztráció rendkívül gyorsan új ankarai nagykövetet tudott kinevezni. [Tom Barrack](#), aki a nagyköveti poszt mellett az Egyesült Államok szíriai különmegbízotti pozícióját is megkapta, az amerikai közel-keleti politika egyik fontos formálójává lépett elő.

A nagyhatalmi versengés korában, a pragmatikus és réalpolitikai megfontolásokat előtérbe helyező washingtoni vezetés két geopolitikai csatatéren is jelentős partnerként tekinthet Ankarára:

- 1) a közel-keleti békerendszer megteremtése;
- 2) az amerikai befolyásnövelés a Dél-Kaukázusban és a türk világban.

TÖRÖKORSZÁG NÉLKÜL NINCS SIKERES AMERIKAI BÉKERENDSZER A KÖZEL-KELETEN

Törökország, mint a [NATO](#) második legnagyobb katonai erejével rendelkező és a Közel-Kelet egyik legstabilabb országa, az elmúlt évtizedben megkerülhetetlen hatalmi tényezővé vált. Az elmúlt egy évben megváltozott térségi hatalmi konfiguráció ráadásul Irán meggyengülését hozta el, aminek következtében Törökország egyetlen érdemi regionális riválisa Izrael Állam maradt.

A török-izraeli rivalizálásnak közvetlen színterévé Szíria vált, miután az Aszad-rezsim összeomlott 2024 decemberében hathatós [török segítséggel](#). Az új szír kormányzat lekötöztette Törökországnak, de az ország egész területe felett nincs még ellenőrzése, a kurdok és az általuk dominált fegyveres csoport, a Szíriai Demokratikus Erők (SDF) integrálása sem haladt előre, miközben az amerikai vezetés és az olajmonarchiák az ország gazdasági helyreállítását kívánják megkezdeni. Izrael pedig az Aszad-rezsim bukását kihasználva tart dél-szíriai területeket katonai ellenőrzés alatt. A két regionális hatalom tehát [verseng](#) a szíriai befolyási övezetért, miközben az amerikai külpolitika erőfeszítéseinek egy részét a két ország rivalizációjának megfékezésére fordítja.

Nem véletlen, hogy a második Trump-adminisztráció, látva Törökország hatalmi képességeit, felismerte, hogy az átfogó közel-keleti békerendezéshez szüksége van Ankara megnyerésére. A washingtoni találkozó eredményességét mutatja, hogy Trump elnök 20 pontos béketervét a [török elnök üdvözölte és támogatja](#). Törökország, mint a szunnita iszlám világ egyik meghatározó hangja régóta a palesztinok támogatója, így Erdoğan elnök megnyerése jelentős előrelépés a béke felé vezető úton.

TÖRÖK TÁMOGATÁSSAL SIKERES LEHET AZ AMERIKAI TÉRNYERÉS KÖZÉP-ÁZSIÁBAN

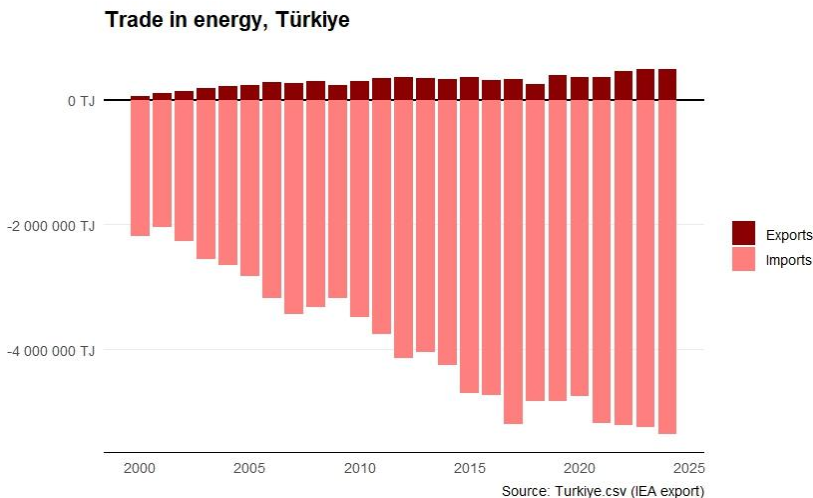
A washingtoni látogatás alkalmával Trump elnök elismerte a török régiós befolyást. Azonban Ankara nemcsak a Közel-Kelet egyik legnagyobb hatalmi tényezője, hanem Közép-Ázsiára is befolyással van. Az amerikai külpolitika a második Trump-adminisztráció kezdete óta intenzív diplomáciai tevékenységet folytat, hogy behatoljon ebbe a régióba. Törökország a pántürkizmus eszméjét képviselve, és annak szervezeti keretét megteremtve (Türk Államok Szervezete) fontos közép-ázsiai szereplő. Washingtonnak így a közép-ázsiai befolyás növelése érdekében törekednie kell a pragmatikus kapcsolatokra Ankarával. Washington ennek keretében békeközvetítő volt Azerbajdzsán és Örményország között. A tavasz folyamán pedig tárgyalások kezdődtek a [kazah ritkaföldfémek amerikai cégek](#) általi bányászatának megindításáról, majd az ENSZ közgyűlés idején [Donald Trump elnök bejelentette](#), hogy Kazahsztán és Üzbegisztán amerikai repülőgépeket és tehervagonokat, valamint vasúti felszereléseket vásárolnak. A térség elsődlegesen amerikai szempontból azért értékelődött fel, mert Kína évek óta erőteljes gazdasági befolyást épített ki Közép-Ázsiában. Az amerikai adminisztráció lépései tehát a Kínával folytatott versengés kontextusában értelmezhetők. A türk államok ezzel a nagyhatalmi rivalizációval rendkívül jól járhatnak, mert az ukrajnai háború óta megindult szoros [kínai-orosz gazdasági egymásrautaltság](#) nyomást helyezett rájuk, így az amerikai gazdasági behatolás rendkívül fontos egyensúlyozó hatást jelenthet ezen országoknak.

TÖRÖK-AMERIKAI EGYÜTTMŰKÖDÉS ALAPJA: AZ ENERGIAPOLITIKA

A találkozó során Donald Trump amerikai és Recep Tayyip Erdoğan török elnök között az amerikai fél felvetette annak kérdését, hogy miként tudnának leválni az orosz olajimportról. Az orosz olaj importja alapvetően a legnagyobb mértékű olajimport Ankara számára, amelyből a nyersolaj megközelítőleg [225,000-250,000 barrel napi mennyiség](#), míg a finomított olajtermékek mennyisége még ennél is [magasabb](#). Habár nincs egy kiemelt alternatív lehetőség Törökország számára, hogy pótolják az esetlegesen kieső olaj-importot, azonban több kereskedelmi partner is képes lehet növelni az export volumenét Törökország irányába, amely közösen ellensúlyozni

tudná az orosz olajról való leválás által okozott hiányt. Alternatív megoldásként szóba jöhet az Irak irányából érkező olajimport, amely szeptember végén újra [használatba lépett](#) a Kirkuk – Ceyhan olajvezetéken keresztül, amelyet két és fél évvel ezelőtt állítottak le különböző gazdasági konfliktusok hatására. Az újonnan használatba vett vezetéken az előzetes megállapodások alapján megközelítőleg [180,000-230,000 b/d](#) mennyiségű szállítás mehet végbe, azonban a vezeték kapacitásából kifolyólag ez a későbbiekben elérheti a [400,000-450,000 barrel napi](#) kapacitást is. A kapacitás maximális kihasználását egyébként Törökország már korábban tervként [említette](#), azonban ennek gyakorlati megvalósulásához szükségessé vált a vezeték rendbe tétele és egyes szakaszokon a felújítása.

Az évezred forduló óta Törökország folyamatosan növelte az energia importjának volumenét, amely az elmúlt 24 évben [146%-kal emelkedett](#) a 2000-es évek elejéhez képest. Ez a nagy mértékű import volumen növekedés része egy átfogó energiapolitikai stratégiának, amely során Ankara folyamatosan növelni akarja az ország energia-ellátási láncának diverzifikációját. Mindazonáltal, komoly differencia figyelhető meg az ország energia importja és exportja között, amely fajsúlyos [eltolódást](#) mutat az import irányába.

Törökország a régió egyik legfontosabb tranzitországgként van jelen az energiakereskedelemben, mivel földrajzi helyzete miatt összekötést jelent Európa, a Közel-Kelet és a Kaukázus régiói között. Mindemellett olyan, geopolitikailag kiemelt fontosságú kereskedelmi útvonalak érinthetik az országot, mint a Középső Korridor,

amely a tervek szerint Kínát kötné össze a Kaukázuson át Európával, illetve a Zangezur-folyosó, amely Örményország déli részén keresztül teremtené közvetlen kapcsolatot Azerbajdzsán és Törökország között.

Tehát az amerikaiak által indítványozott leválást az orosz olajról további lehetőséget jelenthet Törökország számára az energia import diverzifikálásának folytatására, és akár könnyen előtérbe helyezhet olyan – korábban az energia import szemszögéből kevésbé releváns államokat –, mint például az Amerikai Egyesült Államok. A 2024-es adatok alapján a Washingtonból importált energiahordozók Törökország számára nem tettek ki [lényeges mennyiséget](#), azonban az esetleges volumen növelése az amerikai palaolaj importnak több szemszögéből is előnyt jelenthet Ankara számára. Első sorban a megnövekedett import mennyiség elősegítheti az olajimport több lábón való állását, amelynek fontosságát az elmúlt évtizedben többször is megtapasztalt Törökország – COVID-19, orosz-ukrán háború – így egy erős diverzifikáció által megelőzhetővé válna egy esetleges túl nagy mértékű függőségi helyzet kialakulása

A washingtoni találkozón továbbá előkerült a nukleáris energia kérdése is. Ennek eredményeként az USA és Törökország aláírt egy [szándéknyilatkozatot](#), amely egyszerre szólt kis-, és nagy teljesítményű nukleáris reaktorokról egyaránt. Jelenleg Törökországban nincs nagy teljesítményű nukleáris reaktor használatban, azonban az oroszok által épített első nukleáris reaktor első blokkja az előzetes tervek alapján [2026-ban](#) fog használatba lépni Akkuyu városa mellett. A nukleáris energia bevezetése egybeesik Törökország energia diverzifikációs politikájával, amelyhez egy esetleges együttműködés Washingtonnal szintén hozzájárulhat.

A nukleáris egyezmények mellett a két elnök közötti tárgyalás során felmerült egy [lehetséges F-35-ös vadászgépeket érintő egyezmény](#), amely során Törökország potenciálisan közelebb kerülhetne a vadászgépek megszerzéséhez. Korábban már dolgozott együtt a két állam az F-35-ös gépek fejlesztésén, azonban miután Ankara s400-as védelmi rendszert vásárolt Oroszországtól, Washington [szankciós listára](#) tette Törökországot, aki így nem vásárolhatta meg az ötödik generációs vadászgépeket az amerikaiaktól. Az F-35-ös gépek nem csupán portfólióbővítés szempontjából jelenthetnének előrelépést Ankara számára, de egy esetleges regionális fegyveres konfliktus alkalmával hozzájárulhatna a légi uralom megszerzéséhez az utóbbi időkben gyakran pozitívan értékelt török drón és rakétarendszerrel együtt. Ez kiemelten fontoságú lehet Törökország számára, mivel az újonnan kialakult szíriai helyzet könnyen eszkalálódhat katonai konfliktussá Izrael és Törökország között. Ezt támasztja alá, hogy nemrégiben [egy titkosított jelentésben](#) azt a javaslatot kapta az

Izraeli kormány, hogy készüljön fel egy esetleges háborúra Törökországgal. A török NATO tagság ezt a fajta eszkalációt minimalizálhatja, de Izrael katari támadása megmutatta, hogy a Netanjáhu-kormány kockázatvállalás igen nagy, ami rendkívül aggasztja az amerikai vezetést.

AZ AMERIKAI FÉLNEK KIHÍVÁS LESZ A TÖRÖK KÜLPOLITIKA FÜGGETLENSÉGE

Mindent egybevetve az Egyesült Államok és Törökország közeledése számos kölcsönös együttműködési lehetőséget tartogat Szírián át egészen a türk világig bezárólag. Washingtonnak szüksége van Ankara partnerségére ezeken a területeken, mert a valódi amerikai kihívó, Kína, jelentős előnnyel bír a közép-ázsiai térségben. Az amerikai fél arra törekszik, hogy legalább bizonyos pontokon megjelenjen a török nukleáris energia projektekben, azonban az USA jelenleg nem tud és nem is akar olyan pozíciókat szerezni, ami az orosz-török energetikai kapcsolatokat érdemben befolyásolni tudja. Ez nemcsak a jelenlegi amerikai kapacitások miatt fontos, hanem azért is, mert a térség energiaellátása jelenleg összefüggésben áll az ukrajnai háborúval, ahol az USA éppen kiszámíthatóbb körülményeket akar teremteni.

**MAGYAR
KÜLTÜGYI
INTÉZET**